

registrator-rs@gotland.se

Svar efter remissyttrande över föreslagen revidering av 4 områden av riksintresse för kulturmiljövård, ert ärende RS 2025/131.

Länsstyrelsen tackar för Region Gotlands remissyttrande som kom in den 2 april 2025 och som innehåller värdefulla synpunkter för den vidare bearbetningen.

Länsstyrelsen har haft diskussioner internt och med experter vid Riksantikvarieämbetet om bland annat möjligheten och riktigheten i att beskriva siktlinjer och vyer som egenskaper för uttrycken i riksintressebeskrivningen. Därefter har förslaget till revidering bearbetats för att så långt som möjligt undvika otydligheter. I några fall har kunskapsunderlaget kompletterats för tydligare bakgrund.

Här nedan följer svar och kommentarer på frågeställningar i Region Gotlands yttrande. Kommentarererna följer i huvudsak ordningen i ert yttrande.

Gällande tidpunkten för revideringen instämmer vi i att det hade varit en fördel om särskilt revideringen av Visby (I 20) hade kunnat ske tidigare. Riksintresset Östergarn (I 30) reviderades senast 2019. Efter genomförande av ett regeringsuppdrag 2021 framkom behov av ett omtag. Riksintressebeskrivningen 2019 var för otydlig och riksintresset saknade tydligt tema.

I länsstyrelsens granskningsyttrande över nya översiktsplanen vägdes vår pågående riksintresseöversyn in. Länsstyrelsens bedömning är därför att tidpunkten för riksintresseöversynen i praktiken inte har varit till nackdel för översiktsplanprocessen.

Angående förhållandet mellan riksintressebeskrivning och kunskapsunderlag, är det *riksintressebeskrivningen* med *motivering* och *uttryck* som är avgörande i planläggning och prövning av bygglovsärenden. Kunskapsunderlaget med underrubriker inklusive

mål för att tillgodose riksintresset är en fördjupning som ska vägleda och underlätta tolkning och förståelse av riksintressebeskrivningen.

I de vägledande målformuleringarna (mål för att tillgodose riksintresset) ändrar länsstyrelsen "ska" till det riktigare "bör".

Visby [I 20]

Länsstyrelsen uppfattar att immateriella värden inte kan vara uttryck för riksintresset på motsvarande sätt som för världsarvets OUV, i fallet Visby.

Detaljplanen för Visby innerstad tar generellt sett stor hänsyn till riksintresset. I vissa fall har tillämpningen av detaljplanen visat sig kunna påverka riksintresset negativt. Därför har exempelvis länsstyrelsen förordnat om prövning av rivningslov inom riksintresset Visby.

Ett annat exempel är att detaljplanen saknar planbestämmelser för byggnadshöjder eller exploateringsstäthet, vilket kan leda till att det historiskt varierade bebyggelsemönstret, skala och täthet, vid ombyggnad eller förtätning kan komma att ändras med en negativ påverkan på riksintresset som följd (försvagning-förvanskning av riksintresset).

Länsstyrelsen anser att de föreslagna riksintresseavgränsningarna är tydliga, som visat i remisskartorna.

Motiveringen och de *fysiska uttrycken* gäller skeenden, företeelser och egenskaper inom denna avgränsning. Uttrycken består, utöver bebyggelse, fysiska anläggningar och spår, även av karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband som gör berättelsen och sammanhangen avläsbara. Obrutna siktlinjer från vissa platser i ytterstaden in mot riksintressets fysiska uttryck såsom ringmuren eller domkyrkans torn bedöms vara exempel på *karaktärsdrag* och *samband*.

Vi vill förtydliga och påminna om att förändringar även utanför riksintressets avgränsning kan påverka, försvaga eller förvanska riksintresset och ska därför iakttas i planläggning och bygglovsprövning, vilket visas i flera prejudicerande rättsfall. Genom att i riksintressebeskrivningen påtala och exemplifiera siktlinjer blir det tydligare var/varifrån riksintressets värden och uttryck bör observeras och tas hänsyn till. Den kommunala planläggningen och bygglovsprövningen svarar för hur detta görs.

Ett känt exempel, dock inget rättsfall, i Visby är från planläggningen av "Slakteritomten", kvarteret Fiskmåsen, utanför riksintresset på -00-talet. Länsstyrelsen anförde vid samrådet att den då föreslagna hushöjden skulle kunna leda till påtaglig skada på riksintresset genom att förvanska riksintressets och den medeltida stadens silhuett bland annat sedd från havet. I det fortsatta planarbetet sänktes hushöjden en våning, vilket gjorde att stadssilhuetten kvarstod och risken för påtaglig skada på riksintresset undanröjdes.

I det föreliggande förslaget anser länsstyrelsen att siktlinjer och utsikter från fler håll, utifrån och in mot riksintresset, är väsentliga för upplevelsen av riksintresset. I samråden med Riksantikvarieämbetet har vi fått stöd för detta synsätt. Som jämförande exempel kan nämnas riksintressebeskrivningen för Uppsala, se bilaga sist.

Övriga områden

När det gäller Östergarn [I 30], Buttle [I 53] och Fardhem-Linde [I 55], har länsstyrelsen bearbetat och ändrat förslagen i huvudsak efter Region Gotlands synpunkter.

Förslagen har nu skickats till Riksantikvarieämbetet för deras vidare bearbetning och beslut.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Tor Sundberg för frågor på telefon 010-2239296 eller via e-post Tor.Sundberg@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 4358-2022 i ämnesraden för e-post.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel, telefon 010-223 90 00.

De som medverkat i ärendet

Ärendet har signerats av enhetschef Margareta Gothnier efter föredragning av Tor Sundberg.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilaga.

Jämförande exempel, riksintressebeskrivning för Uppsala stad.

”Uppsala stad [C 40 A]

Motivering: Stad starkt präglad av centralmakt, kyrka och lärdomsinstitutioner från medeltid till idag.

Uttryck för riksintresset: Centralmaktens, domkyrko- och lärdomsstadens bebyggelse och miljöer från medeltiden fram till idag. Kronogodsen med ängsmarker utmed Fyrisån. Miljöer och offentliga byggnader som hör samman med funktionen som residens-, förvaltnings- och regementsstad från 1600-talet till 1900-talet. Gatumönster med medeltida drag och rester av oregelbundna tomter från tiden före 1643 års reglering, gatunät enligt rutnätsplan med hönslutet torg och långa raka tillfartsvägar från 1600-talet. Vetenskapshistoriskt intressanta trädgårdsanläggningar och parker från 1600-talet till 1900-talet. Bebyggelse-, kommunikations- och stadsplanestruktur som visar på stadens uppkomst och utveckling från medeltid till 1900-talet. Bebyggelsens utformning, placering och inbördes rumsliga samband. Den monumentala bebyggelsens dominans i stadsbilden genom siktlinjer och vyer längs gator, från torgrum och från Fyrisån. Stadens siluett från infarterna och vägar som passerar staden med domkyrkan, slottet och Carolina Rediviva som viktiga landmärken. Gatu- och platsnamn som anknyter till stadens kulturhistoriska utveckling.”